

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2729

Vragen van het lid **Van Helvert** (CDA) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *de agressieve retoriek en manoeuvres van Turkije richting Griekenland en Cyprus* (ingezonden 13 juni 2018).

Antwoord van Minister **Blok** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 11 juli 2018).

Vraag 1

Bent u op de hoogte van de berichtgeving over de toenemende spanningen tussen Griekenland en Turkije?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2 en 3

Hoe beoordeelt u de (bijna) aanvaringen en agressieve manoeuvres van schepen van de Griekse- en de Turkse kustwacht op de Egeïsche Zee^{2 3}, in het bijzonder het rammen van een Grieks kustwachtvaartuig door een Turkse patrouilleboot bij Imia?

Wat vindt u van de berichten dat Turkije stelselmatig het Griekse luchtruim schendt boven de Egeïsche Zee, met als «hoogtepunt» maar liefst 56 schendingen op één dag, te weten 22 mei jl.⁴

Antwoord 2 en 3

Het kabinet is van mening dat de soevereiniteit en territoriale integriteit van landen moet worden gerespecteerd. Het kabinet is van mening dat de schending van elk luchtruim een ernstig feit op zichzelf is. De Voorzitter van de Europese Commissie Juncker sprak op 12 februari jl. zijn afkeuring uit over het rammen van een Grieks kustwachtvaartuig bij Imia, evenals de Voorzitter van de Europese Raad Tusk die Turkije de volgende dag opriep om de territoriale integriteit van EU-lidstaten te respecteren. Ook in de conclusies van de Europese Raad van 22 maart jl. en de Raad Algemene Zaken van 26 juni jl. wordt Turkije opgeroepen de territoriale integriteit en soevereiniteit

¹ <https://www.nytimes.com/2018/04/21/world/europe/greece-turkey-islands.html>

² <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/07/03/greek-coast-guards-fire-turkish-vessel-aegean/>

³ <https://www.reuters.com/article/us-greece-turkey/greece-protests-to-turkey-over-boat-incident-ankara-denies-fault-idUSKCN1FX2AO>

⁴ <http://greece.greekreporter.com/2018/05/23/turkish-fighter-jets-violate-greek-air-space-56-times-in-a-single-day/>

van alle EU-lidstaten te respecteren. Nederland verwelkomt de uitspraken van beide Voorzitters en steunt de oproep in de Raadsconclusies.

Vraag 4

Hoe beoordeelt u het neerstorten van een Grieks Mirage-gevechtsvliegtuig na het onderscheppen van twee Turkse F-16's die het Griekse luchtruim schonden⁵?

Antwoord 4

Het kabinet beschikt over onvoldoende feitelijke informatie over de toedracht van dit ongeval om dit te beoordelen.

Vraag 5

Hoe beoordeelt u binnen deze context de berichtgeving dat er Turkse straaljagers boven de helikopter van de Griekse president Tsipras gingen vliegen, de helikopterpiloot om zijn vliegplan vroegen die vervolgens de Griekse luchtmacht alarmeerde, die eveneens twee gevechtsvliegtuigen uitstuurde, waarna de Turkse toestellen de zone verlieten?⁶

Antwoord 5

Het kabinet is van mening dat de soevereiniteit en territoriale integriteit van landen moet worden gerespecteerd.

Het kabinet is van mening dat de schending van elk luchtruim een ernstig feit op zichzelf is. Het kabinet beschikt over onvoldoende feitelijke informatie om een uitspraak te doen over deze specifieke kwestie.

Vraag 6

Herkent u een Turks patroon van agressieve luchtruim- en waterwegenschendingen? Waarom wel of niet?

Antwoord 6

Turkije en Griekenland hebben een lange en gecompliceerde geschiedenis met verschillende perioden van spanning. Veel van deze spanningen zijn veroorzaakt door een verschil van mening tussen beide landen over de precieze afbakening van lucht- en zeegrenzen. In dit verband is relevant dat Turkije geen partij is bij het VN-Verdrag inzake het recht van de zee. Nederland ziet graag dat dit verschil van inzicht wordt opgelost in overeenstemming met geldend internationaal recht.

Vraag 7 en 8

Hoe beoordeelt u in dit licht de uitspraken⁷ van de Turkse president Erdogan dat Turkije de Griekse eilanden «heeft weggegeven» die «vroeger de onze waren» en «binnen gehooraafstand» en «daar zijn nog steeds onze moskeeën, onze heiligdommen», daarbij verwijzend naar de Ottomaanse bezetting van de eilanden? Hoe beoordeelt u bovendien het pleidooi⁸ van Erdogan om het Verdrag van Lausanne te herzien?

Hoe beoordeelt u de dreigementen van Erdogan richting Cyprus, waarbij hij de Griekse Cyprioten waarschuwde «niet over de schreef te gaan», de Turkse «rechten» op de Egeïsche Zee en Cyprus van vergelijkbaar belang verklaarde met het (illegaal) door Turkije binnengevallen Afrin en dat «Turkse oorlogsschepen en veiligheidseenheden de ontwikkelingen op de voet volgen en alles zullen doen wat nodig is»?⁹

Antwoord 7 en 8

De uitspraken van president Erdogan lijken te passen in een patroon van verhoogde aandacht voor regionale situaties, omstandigheden en kwesties, waarbij het gebruik van retoriek niet wordt geschuwd. Nederland stelt zich op het standpunt dat internationaal recht te allen tijde dient te worden gerespecteerd. Zie ook het antwoord op de vragen 2 en 3.

⁵ <https://www.nytimes.com/2018/04/12/world/europe/greece-turkey-fighter-jet.html>

⁶ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/04/22/turkije-en-griekenland-op-ramkoers---/>

⁷ <https://www.haberler.com/erdogan-bagirsan-sesinin-duyulacagi-adalari-8812479-haberi/>

⁸ <https://www.nytimes.com/2017/12/07/world/europe/erdogan-greece-turkey-visit.html>

⁹ <https://www.reuters.com/article/us-cyprus-natgas-turkey/erdogan-tells-cyprus-not-to-test-turkey-over-gas-standoff-idUSKBN1FX0XZ>

Vraag 9 en 10

Is het waar dat Turkije de Cypriotische regering het recht betwist om exploratie- en exploitatie-rechten te vergunnen aan gas- en oliebedrijven in de Exclusieve Economische Zone ten zuiden van het eiland?¹⁰

Is het waar dat een exploratieschip van de Italiaanse onderneming ENI in februari van dit jaar zelfs de toegang tot deze zone werd ontzegd door de Turkse marine?

Antwoord 9 en 10

Op basis van het zeerecht heeft een kuststaat in zijn Exclusieve Economische Zone (EEZ) soevereine rechten ten behoeve van de exploratie en exploitatie van de natuurlijke rijkdommen van de zeebodem en de ondergrond daarvan. Turkije heeft bezwaren tegen de omvang van de door Cyprus uitgeroepen EEZ die door de EU wordt erkend.

Begin februari jl. verhinderde een Turks marineschip de vrije doorvaart van een exploratieschip van de Italiaanse onderneming ENI dat proefboringen in de Cypriotische EEZ uit wilde voeren. Nederland moedigt tezamen met andere EU-lidstaten de betrokken partijen aan de herenigingsonderhandelingen te hervatten, zodat deze kwestie wordt opgelost.

Vraag 11

Is het waar dat de Europese Unie (EU) weliswaar protesteerde tegen deze provocatie, maar de facto de Turkse blokkade in de betwiste zone ondergaat?

Antwoord 11

President Tusk van de Europese Raad riep Turkije 13 februari jl. op om de territoriale integriteit van EU-lidstaten te respecteren. Deze oproep is tijdens de Europese Raad van 22 maart jl. en opnieuw tijdens de Raad Algemene Zaken van 26 juni jl. in raadsconclusies opgenomen tezamen met een veroordeling van de Turkse activiteiten. Het is niet zo dat de EU een Turkse blokkade de facto ondergaat. Nederland moedigt tezamen met andere EU-lidstaten de betrokken partijen aan de herenigingsonderhandelingen te hervatten, zodat deze kwestie wordt opgelost.

Vraag 12

Waarom zwijgt de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) over de agressieve handelingen en retoriek van Turkije richting Griekenland en Cyprus en wordt er kennelijk geen enkele druk uitgeoefend op Turkije om ermee te stoppen? Wat bent u bereid hieraan te doen?

Antwoord 12

Kern van de NAVO is een gedeelde verantwoordelijkheid voor de collectieve verdediging van het NAVO-grondgebied. Turkije en Griekenland leveren hieraan een belangrijke bijdrage. Beide landen zijn gecommiteerd aan de NAVO en voldoen aan de NAVO-verplichtingen. Bilaterale problematiek strekt zich niet uit tot het NAVO-bondgenootschap. De twee NAVO-bondgenoten moeten in de eerste plaats zelf zekerstellen dat incidenten in de toekomst worden vermeden. Cyprus is geen lid van de NAVO. Nederland moedigt tezamen met andere EU-lidstaten betrokken partijen aan de herenigingsonderhandelingen te hervatten.

Vraag 13 en 14

Bent u bereid de handelwijze en retoriek van Turkije ondubbelzinnig te veroordelen, druk uit te oefenen richting Erdogan om ermee te stoppen, zich solidair op te stellen richting Griekenland en Cyprus en dit te adresseren binnen de NAVO, de EU en de Verenigde Naties (VN)? Zo nee, waarom niet? Bent u bereid binnen nu en een maand een overzicht naar de Kamer te sturen van daartoe genomen en te nemen stappen, zowel bilateraal als in diverse internationale gremia? Zo nee, waarom niet?

¹⁰ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/04/22/turkije-en-griekenland-op-ramkoers---/>

Antwoord 13 en 14

Het kabinet is van mening dat de soevereiniteit en territoriale integriteit van landen moet worden gerespecteerd. Zoals reeds in het antwoord op eerdere vragen gesteld is het kabinet van mening dat de schending van elk luchtruim een ernstig feit is op zichzelf is. Nederland verwelkomt dan ook de raadsconclusies van de Europese Raad van 22 maart jl. en de Raad Algemene Zaken van 26 juni jl. waarin de EU Turkije oproept de territoriale integriteit van EU-lidstaten te respecteren. Nederland ziet graag dat dit verschil van inzicht wordt opgelost met respect voor geldend internationaal recht. Het ligt dan ook niet voor de hand dat Nederland in deze kwestie op dit moment een actieve rol speelt.